

ГИ ДЪО МОПАСАН БЪДНИ ВЕЧЕР

Превод от френски: Йордан Павлов, —

chitanka.info

Не помня вече точно годината. Цял месец бях ходил на лов с увлечение, с дива радост, с оня пламък, който разпалват новите страсти.

Бях в Нормандия у един роднина, Жюл дьо Банвил, който не беше женен — бях сам с него, със слугинята му, с един слуга и с пазача на наследствения му замък. Този замък, стара сивкава постройка, оградена със стенещи ели, сред дълги дъбови алеи, където свиреше вятърът, изглеждаше напуснат от векове. Само стара покъщнина изпълваше винаги затворените стаи, където някога ония хора, чиито портрети висяха в един коридор, също така ветровит като алеите, са посрещали тържествено знатните си съседи.

А ние се бяхме приютили чисто и просто в кухнята, единствения обитаван кът в замъка — грамадна кухня, чиито тъмни ъгли се осветяваха, когато се хвърляше нов наръч дърва в голямото огнище. После всяка вечер, след като подремнехме сладко край огъня, след като мокрите ни ботуши дълго изпускаха пара и кучетата, излегнали се на кълбо между краката ни, сънуваха лов и виеха като бесни, се качвахме в стаята си.

Това беше единствената стая, на която бяха измазали целия таван и стените заради мишките. Но тя си оставаше гола, само варосана, с камшици за кучета и ловджийски рогове, окачени по стените. И ние се вмъквахме, разтреперани от студ, в леглата си, разположени от двете страни на тая сибирска колиба.

На една левга срещу замъка отвесният бряг потъваше в морето, а от могъщия дъх на океана грамадните приведени дървета въздишаха денонощно, покривът и ветропоказателите стенеха и цялото почтено здание, в което вятърът нахлуваше през разредените керемиди, през широките му като бездни комини и през прозорците, които не се затваряха вече, скърцаше.

* * *

Тоя ден беше страшно мразовито. Мръкнало беше. Канехме се да седнем на масата пред буйния огън във високото огнище, където се печеше заешко филе заедно с две яребици, които издаваха приятна миризма.

Братовчед ми вдигна глава:

— Няма да спим на топло — каза той.

Възразих равнодушно:

— Вярно, но утре сутринта ще има патици в блатата.

Слугинята, която слагаше на единия край на масата за нас, а на другия край за прислугата, попита:

— Господата знаят ли, че днес е бърдни вечер?

Ние, разбира се, не знаехме, тъй като и не поглеждахме календара. Другарят ми се обади:

— Тогава тая вечер има нощна служба. Затова ли камбаните биха целия ден?

Слугинята отвърна:

— И да, и не, господине. Камбаните биха, защото умря дядо Фурнел.

Дядо Фурнел, някогашен овчар, беше една от знаменитостите в тоя край. Деветдесет и шест годишен, той никога не бе боледувал до оня ден преди един месец, когато падна в тъмната нощ в едно блато и се простуди. На другия ден легна. Оттогава береше душа.

Братовчед ми се обърна към мене:

— Ако искаш — каза той, — да отидем после да видим тия бедни хорица.

Той имаше предвид семейството на стареца, внука му, който беше петдесет и осем годишен, и жената на внука, една година помлада от мъжа си. Децата на овчаря бяха умрели отдавна. Те живееха в една окаяна къщурка — в началото на селцето вдясно.

Не зная защо, но мисълта за Коледа в тоя затънтен край ни предразположи към разговори. И двамата, както бяхме сами, започнахме да си разказваме случки от някогашни бърдни вечери, приключения през тая безумна нощ, разказвахме си за минали успехи сред жените, за събуждането на другата сутрин, събуждането с жена, свързано с опасни изненади и удивителни открития.

Така вечерята ни продължи доста време. Изпушихме много лули и обзети от веселието на самотниците — веселие, придружено с нуждата да споделиш, което се поражда изведнаж между двама близки приятели, — ние говорехме непрестанно, като се ровехме в паметта си, за да си кажем ония поверителни сърдечни спомени, които се изливат в такива часове на откровение.

Слугинята, която беше излязла отдавна, пак се появи:

— Отивам на черква, господине.

— Толкова рано?

— Часът е единадесет и четвърт.

— Да отидем ли и ние на черква? — попита Жюл. — Коледната служба на село е много интересна.

Съгласих се и тръгнахме, загърнати в ловджийските си шуби.

Остър студ щипеше лицата и очите сълзяха. Суровият въздух пресичаше дишането, изсушаваше гърлото. Бездънното небе, ясно и студено, беше осеяно със звезди, които сякаш бяха избледнели от мраза. Те мъждукаха не като огънчета, а като ледени стъкълца, като блестящи кристалчета. В далечината по сухата и звънка като мед земя кънтяха дървените обуца на селяните, а всякъде наоколо звънтяха селските камбанки и изпълваха със слабите си, сякаш зиморничави звуци безкрайната ледена нощ.

Селото също не спеше. Заблудени от камбаните, петлите пееха, а като минавахме покрай оборите, се чуваше как добитъкът се движи, събуден от тия звуци на живота.

Като наближихме селцето, Жюл се сети за Фурнел.

— Ето къщурката им — каза той, — да се отбием!

Дълго чука той, но напразно. Тогава една съседка, която излизаше от къщи, за да отиде на черква, ни видя и каза:

— Те са на службата, господа, молят се за стария.

— Ще им се обадим на връщане — каза братовчед ми.

Оцърбената луна очертаваше на самия хоризонт своя сърп сред онзи прекрасен посев от блестящи семена, пръснати по небосклона. А през тъмното поле трепкащи огънчета прииждаха отвсякъде към островърхата камбанария, която звънеше неуморно. Тия огънчета блещукаха между дворовете на чифлиците, засадени с дървета, сред тъмните долини, като почти докосваха земята. Това бяха рогови фенери, с които селяните светеха на жените си, загърнати с дълги черни наметки и с бели шапчици на главата, следвани от неразсънените още хлапета, които се държаха за ръце в тъмното.

През отворената врата на черквата се виждаше осветеният олтар. Гирлянда от свещи от по едно су обикаляше бедната черква, а на земята, в малък олтар вляво, голям восъчен младенец Исус лежеше гол на истинска слама, сред елхови клонки, розов и превзет.

Службата почваше. Приведените селяни и жените, паднали на колене, се молеха. Тия прости хорица, станали в студената нощ, гледаха истински развълнувани грубо нарисуваната икона и сплитаха ръце, наивно убедени, а също така и смутени от скромното величие на това детско представление.

Пламъкът на свещите трептеше от ледения въздух. Жюл ми каза:
— Да излезем! Вън е по-приятно.

И докато всички молещи се селяни зъзнеха набожно, ние пак заговорихме из пустия път за своите спомени и продължихме толкова дълго, че службата беше свършила, когато се върнахме в селцето.

Ивица светлина блестеше под вратата на Фурнел.

— Бдят край мъртвеца — каза братовчед ми. — Да влезем при тия бедни хорица, ще се зарадват.

Няколко главни тлееха в огнището. Тъмната мръсна стая, с изгнили, почернели от времето греди, бе изпълнена със задавяща миризма на печена кървавица. Сред голямата маса, под която целият сандък за хляб бе издут като корем, една свещ в свещник от ковано желязо извиваше чак до тавана лютия дим на гъбестия си фитил. Двамата Фурнел, мъжът и жената, посрещаха сами Коледа.

Мрачни, съкрушени, със затъпели селски лица, те ядяха бавно, без да продумат нито дума. В единствената паница, сложена между двамата; голямо парче кървавица пръскаше миризма на развалено. От време на време те откъсваха по парченце с върха на ножа си, мачкаха го върху хляба, който режеха на хапки, после дъвчеха бавно.

Щом мъжът изпиеше чашата си, жената вземаше стомната с ябълково вино и му я наливаше.

Когато влязохме, те станаха, поканиха ни да седнем, предложиха ни да „похапнем като тях“ и когато ние отказахме, продължиха да ядат.

След като помълчахме малко, братовчед ми попита:

— И така, Антим, дядо ви умря, нали?

— Да, добри ми господине, току-що се помина.

Пак помълчахме. Жената изчисти от учтивост фитила на свещта. Тогава, за да кажа нещо, добавих:

— Той беше много стар.

Петдесет и седемгодишната жена на внук му се обади:

— О, минало му беше времето, отживял си беше вече своето.

Изведнаж ме обзе желание да видя трупа на тоя столетник и помолих да ми го покажат.

Спокойни досега, двамата селяни изведнаж се развълнуваха. Разтревожени, те се спогледаха въпросително и не отговориха.

Като видя смущението им, братовчед ми настоя.

Тогава мъжът попита подозрително и лукаво:

— Защо ви е да го гледате?

— Просто така — отвърна Жюл, — та това е нещо обикновено. Защо не искате да ни го покажете?

Селянинът вдигна рамене.

— О, искам. Но сега е неудобно.

Хиляди съмнения ни минаха през ума. Понеже внуците на покойния не помръдваха и продължаваха да стоят един срещу друг, свели очи, с вироглавието на недоволни хора, което сякаш казваше: „Вървете си“, братовчед ми настоя твърдо:

— Хайде, Антим, станете и ни заведете в стаята му.

Но мъжът се беше примирил с положението и отговори навъсен:

— Не си струва труда, той не е вече там, господине.

— Но къде е тогава?

Жената изпревари мъжа си:

— Ще ви кажа. Сложихме го до утре в сандъка, защото нямаме място.

И като махна лицата с кървавицата, тя вдигна капака на масата, наведе се със свещта, за да освети вътрешността на големия сандък, който зееше отворен, и на дъното му ние видяхме нещо сиво, някакъв дълъг вързоп, от единия край на който се подаваше глава с мършаво лице, с бели, разрошени коси, а от другия край два голи крака.

Беше старецът, целият изсъхнал, със склопени очи — увит в ямурлука си, той спеше там последния си сън, сред изсъхнали и черни кори хляб, също така столетници като него.

Внуците му бяха вечеряли над него!

Възмутен, разтреперан от гняв, Жюл извика:

— Защо не сте го оставили в леглото му, селяндури такива?

Тогава жената захленчи и отговори много бързо:

— Ще ви кажа, добри ми господине, имаме само едно легло в къщи. По-напред спяхме тримата заедно. Откакто е болен, ние спим на

земята. Тежко е, добри ми господине, в тоя студ. И щом като умря, ние си казахме веднага: „Понеже той не страда вече, защо да го оставяме в леглото! Можем спокойно да го сложим до утре в сандъка, а ние да спим тая нощ на леглото, защото ще бъде много студено.“ Не можехме все пак да спим с покойника, добри ми господа!...

Страшно ядосан, братовчед ми излезе бързо и блъсна вратата, а аз вървах след него и се смеех със сълзи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.